

กรุงเทพมหานครกับพัฒนาการความก้าวหน้าด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย^๑

นายบุญรอง ชาวบ้านกร่าง^๒

บทนำ

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงที่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่ ประกอบด้วยกลุ่มคนหลากหลายเชื้อชาติที่เข้ามาอยู่อาศัย จนในที่สุดได้ผสมผสานเกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม และได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในช่วงที่ลัทธิอาณานิคมเข้ามามีบทบาทในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยจึงต้องปรับนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเปิดโอกาสให้ชาวตะวันตกเข้ามาติดต่อค้าขายและเผยแพร่ศาสนา เป็นผลให้มีความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สถาปัตยกรรม การศึกษา เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นแม้แต่ศิลปวัฒนธรรมหลายอย่างก็ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ซึ่งนำมาประยุกต์ให้เข้ากับศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม มีความกลมกลืนและมีการผสมสีบทอดจนต่อมาได้มีการให้นิยามความหมายว่า ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ซึ่งสามารถจำแนกเป็นสาขาต่าง ๆ จำนวน ๙ สาขา ประกอบด้วย สาขาทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง ดนตรีและการขับร้อง วรรณศิลป์ สถาปัตยกรรม มัณฑนศิลป์ ภาพยนตร์ เรขศิลป์ และการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ด้วยลักษณะสังคมกรุงเทพมหานครที่ดำรงอยู่ภายใต้บริบทของโลกไร้พรมแดน มีความทันสมัยเป็นตัวขับเคลื่อนอยู่ทุกขณะ เป็นสังคมที่ประกอบด้วยศิลปวัฒนธรรมอันมีชีวิต มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะการสร้างสรรคและประยุกต์ใช้แบบข้ามชุมชน ข้ามเขตแดน ข้ามประเทศ โดยผสมผสานความคิดและวัฒนธรรมภายนอกกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น มีการเลือกสรรวัฒนธรรม และนำมาหลอมรวมให้เป็นวัฒนธรรมใหม่ที่มีความเป็นสากลและสอดคล้องกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน

วิถีชีวิตของคนในพื้นที่กรุงเทพมหานครไม่ใช่ว่าดำรงอยู่ภายใต้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเท่านั้น หากแต่ยังมีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการดำเนินชีวิตรวมอยู่ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะการผสมผสานเพื่อตอบสนองการใช้ชีวิตแบบร่วมสมัยในสังคมเมือง เช่น สถาปัตยกรรมประเภทที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน ศาสนสถาน เครื่องแต่งกายที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและสถานที่ ศิลปะการแสดง ดนตรีและการขับร้องที่เป็นสากล เป็นต้น ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยจึงนับได้ว่าเป็นมีความสำคัญในด้านวิถีชีวิตและจิตใจของคนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจึงได้พยายามกำหนดนโยบายและแผนเพื่อพัฒนาร่างกายและจิตใจของประชากร โดยใช้ศิลปวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างมรดกภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวคิดสมัยใหม่เป็นเครื่องมือในการพัฒนา กรุงเทพมหานครจึงได้จัดตั้งหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร และกลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยขึ้น โดยมีการกิจการส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่กิจกรรมการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อเพิ่มพูนภูมิปัญญาและประยุกต์ใช้และเพื่อประโยชน์ต่อผู้คนในสังคม

^๑ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการเสริมสร้างพัฒนา ปรับปรุงข้อมูลความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

^๒ นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ กลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ส่วนวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว

กรุงเทพมหานครกับพัฒนาการความก้าวหน้าด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

กระทรวงวัฒนธรรม^๓ (๒๕๕๖) ได้ให้ความหมายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (Contemporary Art and Culture) ไว้ว่า เป็นงานด้านศิลปวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง โดยยึดช่วงเวลาและยุคสมัยร่วมกัน (the same time and the same period) กระทรวงวัฒนธรรมยังได้กำหนดความหมายของศิลปวัฒนธรรมไว้ ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. ความหมายเชิงวิชาการ ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หมายถึง ศิลปะที่พัฒนาสร้างสรรค์ขึ้นในยุคสมัยเดียวกันหรือในช่วงเวลาเดียวกัน ศิลปะที่สร้างขึ้นใหม่หรือประยุกต์จากมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับใช้สังคม เกิดขึ้นจากพื้นฐานแนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

๒. ความหมายเชิงปฏิบัติการ ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หมายถึง ศิลปะที่พัฒนาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบันโดยมีวัฒนธรรมเป็นรากฐานสำคัญ

กระทรวงวัฒนธรรมได้จัดแบ่งศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็น ๙ สาขา คือ ทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง คีตศิลป์ และขับร้อง วรรณศิลป์ สถาปัตยกรรม มัณฑนศิลป์ ภาพยนตร์ แฟชั่น เรขศิลป์ และออกแบบผลิตภัณฑ์ ต่อมาในปี ๒๕๕๕ ได้ประกาศพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม กำหนดให้มีสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยมีฐานะเป็นกรมหนึ่งภายใต้สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

อภิศักดิ์ สนจด และคณะ^๔ (๒๕๕๒) ได้กล่าวถึงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในบริบทของศิลปินและความเป็นไทย สรุปได้ว่าเป็นการนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับลัทธิศิลปะสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่องราวหรือผลงานบางส่วนให้มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่มาจากพื้นฐานความเป็นวัฒนธรรมเดิม ทั้งนี้อาจหมายถึงการสร้างงานศิลปะชิ้นใหม่หรือผสมผสานกับแนวคิดเดิมที่เป็นการร่วมมือระหว่างแขนงต่างๆ ของศิลปวัฒนธรรม

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย^๕ (๒๕๖๐) ได้นำเสนอความหมายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยจากการสนทนากลุ่มของศิลปิน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ไม่ได้จำกัดความเฉพาะศิลปะ แต่รวมไปถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมของผู้คนในสังคมที่ได้รับการส่งเสริมสืบทอดมา และมีการนำมาปรับใช้ให้เข้ากับความเป็นปัจจุบันจนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ทันต่อกระแสนิยมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ การประยุกต์หรือผสมผสานระหว่างศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เกิดขึ้นเป็นไปเพื่อตอบสนองมนุษย์ในด้านประโยชน์ใช้สอยและความงามด้านจิตใจเป็นสำคัญ

องค์ประกอบที่สำคัญของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คือผลผลิตทางศิลปะที่สร้างขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง โดยศิลปินได้ผสมแนวคิดด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดมาตามแบบแผนของผู้คนในสังคม หรือเป็นการรับแนวคิดทางวัฒนธรรมจากสังคมอื่นมาประยุกต์กับสิ่งที่มีอยู่เดิมให้เกิดเป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะจนเป็นที่รับรู้โดยทั่วกัน องค์ความรู้ด้านงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยจึงเป็นศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน สังคม และวัฒนธรรม เนื่องจากศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยมนุษย์เพื่อตอบสนองความพึงพอใจ

^๓ กระทรวงวัฒนธรรม. ๒๕๕๖. แผนยุทธศาสตร์ การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: มปท.

^๔ อภิศักดิ์ สนจด และคณะ. ๒๕๕๒. รายงานองค์ความรู้ผลงานวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรม สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ประจำปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓. กรุงเทพฯ : สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.

^๕ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. ๒๕๖๐. สรุปการดำเนินงานและองค์ความรู้ โครงการกิจกรรมการอบรมศิลปะร่วมสมัย ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๐. กรุงเทพมหานคร: มปท.

ความสะดวกสบายในชีวิต ท่ามกลางการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง ประกอบกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้สร้างงานศิลปะได้มีโอกาสเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนแนวคิดกับกลุ่มศิลปินที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากตนเอง และได้นำแนวคิดใหม่มาประยุกต์ให้สอดคล้องกับรูปแบบศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม หรืออาจเป็นการสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาใหม่ จนเกิดเป็นศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้คนในทุกมิติได้อย่างสมบูรณ์

พัฒนาการด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของกรุงเทพมหานคร มีความสืบเนื่องมาจากการติดต่อแลกเปลี่ยนกับชาวตะวันตก จนกระทั่งได้มีการสถาปนามหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งมีศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ปุชนิยาจารย์ ผู้อุทิศตนและทุ่มเทวางรากฐานศิลปะให้กับสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปะสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลจากต่างประเทศ นอกจากนี้แล้วยังได้ส่งเสริมให้ศิลปินได้ศึกษาหาความรู้และสร้างผลงานศิลปะแขนงต่างๆ รวมไปถึงศิลปะร่วมสมัยที่มีการพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน ในยุคที่โลกไร้พรมแดน การติดต่อเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างทันทั่วทั้งที่มี ความเจริญด้านเทคโนโลยีซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างไร้ขีดจำกัด เป็นผลให้สังคมกรุงเทพมหานครขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในฐานะศูนย์กลางที่รวมความเป็นเลิศในทุกด้าน รวมทั้งบุคคลที่มีความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ประกอบกับแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวนมากที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นส่วนสำคัญในการเติมเต็มสุนทรียะและสร้างแรงบันดาลใจให้กับศิลปินและประชาชนผู้สนใจ กรุงเทพมหานครและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่อย่างสม่ำเสมอ

กลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ได้ให้การสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยโดยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้พื้นที่หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครจัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ซึ่งในปี ๒๕๖๓ ได้มีการศึกษาสำรวจและจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในพื้นที่กรุงเทพมหานครจำนวน ๙ สาขา เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับศิลปินและประชาชนผู้สนใจ ซึ่งเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีความสัมพันธ์กับสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่กรุงเทพมหานครด้วย

การดำเนินงานเชิงวิชาการ โดยนักวิชาการวัฒนธรรม กลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ได้ปฏิบัติควบคู่ไปกับการสร้างเครือข่ายศิลปินร่วมสมัยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร การเข้าพบและขอหารือกับผู้บริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งภาครัฐและเอกชน ศึกษาข้อมูลศิลปวัฒนธรรมที่ประชาชนให้ความสนใจ และวางแผนการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในอนาคตอย่างต่อเนื่อง โดยให้การสนับสนุนพื้นที่แก่ศิลปินสถานศึกษาด้านศิลปะร่วมสมัยควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ด้วยศักยภาพคนไทยมีสุนทรียภาพอัจฉริยภาพ และความเป็นเลิศในด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถพัฒนาและต่อยอดไปสู่ผลงานร่วมสมัยที่มีความสมบูรณ์ และใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงวิชาการสำหรับการศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางขับเคลื่อนกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อไปในอนาคต

การเสริมสร้างพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของกรุงเทพมหานคร

การพัฒนาเครือข่ายด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เป็นภารกิจสำคัญที่กลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงศิลปิน องค์กรและแหล่งเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบผลงานที่ต่อยอดจากองค์ความรู้เดิมผสมผสานกับแนวคิดหรือองค์ความรู้สมัยใหม่ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มศิลปินและประชาชนผู้สนใจ ได้รับรู้แนวทางการปฏิบัติงานของราชการ ที่มีแนวคิดและภารกิจในการ

สนับสนุนแหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ โดยมุ่งมั่นดำรงรักษาคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมด้วยยุทธศาสตร์ทั้งเชิงบริหารและเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างสรรค์ให้กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่แห่งโอกาสสำหรับทุกคน เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยเฉพาะการส่งเสริมให้มีการนำเสนอผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสู่สังคมสาธารณะในรูปแบบที่หลากหลาย มีการสร้างกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมประจำเมืองกรุงเทพ จัดทำฐานข้อมูลเพื่อการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับศิลปวัฒนธรรมให้มีคุณภาพและเป็นสากลยิ่งขึ้น

กิจกรรมการพัฒนาเครือข่าย ที่กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการ ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๑๗ - ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔ มีความสัมพันธ์กับภารกิจเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ซึ่งได้เริ่มปฏิบัติเป็นกิจกรรมนำร่องในเบื้องต้น จำนวน ๓ สาขา ได้แก่ สาขาศิลปะการแสดง สาขาทัศนศิลป์ และสาขาคนตรีและการขับร้อง โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่เป็นศิลปิน คณาจารย์ผู้ทรงความรู้ และครูจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เข้าร่วมกิจกรรมเสวนาวิชาการ และการลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะการต่อยอดภูมิปัญญา ผนวกกับความคิดสร้างสรรค์ เพื่อหลอมรวมให้เกิดเป็นผลงานศิลปะร่วมสมัยอันทรงคุณค่าในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเกิดประโยชน์ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าทางจิตใจ อันได้แก่ สุนทรียะ และประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิต ตามประเภทหรือคุณลักษณะของกิจกรรมและผลงานศิลปะ ดังนี้

๑. กิจกรรมเสวนาวิชาการและอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย สาขาศิลปะการแสดง

ภาคเช้า เวลา ๑๐.๐๐-๑๒.๓๐ น. ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านศิลปะการแสดงร่วมสมัย โดยผู้เชี่ยวชาญได้แก่ รศ.ดร.ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ ผศ. ดร. ธนกร สรรยวราภิญ ซึ่งวิทยากรได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศิลปะการแสดงร่วมสมัยในเชิงสากล และพัฒนาการศิลปะการแสดงร่วมสมัยในประเทศไทย บทบาทหน้าที่ของศิลปะการแสดงร่วมสมัยที่มีต่อสังคมไทย โดยวิทยากรได้นำเสนอผลงานของเยาวชนด้านศิลปะการแสดงที่สะท้อนให้เห็นความจริงในปัจจุบันที่ใช้วิธีการถ่ายทอดผ่านท่าทางและเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อถ่ายทอดหรือสื่อสารแนวคิดบางประการให้ผู้ชมได้พิจารณา นอกจากนี้แล้วยังได้นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนด้านศิลปะการแสดง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเสวนาได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในวิชาชีพต่อไป

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๓๐-๑๖.๐๐ น. ได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านศิลปะการแสดงร่วมสมัย โดย คุณวราภรณ์ ปัจฉิมสวัสดิ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏลีลาาร่วมสมัยที่มีผลงานในระดับนานาชาติ ซึ่งวิทยากรได้ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะการแสดงพื้นฐานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเคลื่อนไหวร่างกายอันเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง และยังได้มีการฝึกปฏิบัติเคลื่อนไหวร่างกายในรูปแบบท่วงท่าลีลาดั้งเดิมผสมผสานจินตนาการ เพื่อให้เกิดมิติการเคลื่อนไหวใหม่ๆ ซึ่งผู้เข้าร่วมฝึกปฏิบัติการสามารถนำไปใช้พัฒนาให้เกิดเป็นลีลาท่าทางเฉพาะบุคคลได้

๒. กิจกรรมเสวนาวิชาการและอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย สาขาทัศนศิลป์ร่วมสมัย

ภาคเช้า เวลา ๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ น. ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านทัศนศิลป์ โดยผู้เชี่ยวชาญได้แก่ รศ.ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง รศ.พีระพงษ์ กุลพิศาล ผศ.ดร.วิชญ มุกตามณี ซึ่งวิทยากรได้ให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการความเป็นมาของทัศนศิลป์ร่วมสมัยทั้ง ๕ ประเภทในสังคมไทย และแนวทางการปฏิบัติงานด้านเครือข่ายทัศนศิลป์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยวิทยากรได้นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์และการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเสวนาได้เกิดความเข้าใจว่าทัศนศิลป์ไม่ใช่สิ่งไกลตัว สามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ภาคบ่ายเวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๐๐ น. ได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านทัศนศิลป์ร่วมสมัย โดย ศ.ญาณวิทย์ กุญแจทอง รศ.นพดล เนตรดี อาจารย์ อาจารย์จรัญ หนองบัว ซึ่งวิทยากรผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวาดภาพ การทำภาพพิมพ์ และการใช้สีจากธรรมชาติ และได้มีการฝึกวาดภาพทำภาพพิมพ์จากวัสดุเหลือใช้โดยผู้ร่วมอบรม นำความรู้และเทคนิควิธีการที่วิทยากรได้กล่าวไว้มาประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมดังกล่าว การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติที่เกิดขึ้น เป็นผลให้ผู้ร่วมอบรมได้รับรู้ว่าทัศนศิลป์ไม่ใช่เรื่องยากเป็นความรู้ที่อยู่รอบตัวสามารถนำมาสร้างสรรค์และพัฒนาให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น

๓. กิจกรรมเสวนาวิชาการและอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย สาขาดนตรีและการขับร้องร่วมสมัย

ภาคเช้า เวลา ๑๐.๐๐-๑๒.๓๐ น. ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านดนตรีและการขับร้องร่วมสมัย โดยผู้เชี่ยวชาญได้แก่ อาจารย์อานันท์ นาคคง อาจารย์อัษฎาวุธ ผศ.ดร.สุรพงษ์ บ้านไกรทอง ซึ่งวิทยากรได้เกี่ยวกับพัฒนาการความเป็นมาของดนตรีและการขับร้องร่วมสมัย การผสมผสานระหว่างคำร้อง ทำนอง เครื่องดนตรีของไทยเครื่องดนตรีตะวันตก และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของดนตรีในปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วยังได้เสนอแนะและร่วมแลกเปลี่ยนแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาดนตรีและการขับร้องร่วมสมัยในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยมีจุดมุ่งหมายในการเปิดพื้นที่สำหรับนักเรียนนักศึกษาและประชาชนผู้สนใจได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างทั่วถึง

ภาคบ่ายเวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๐๐ น. ได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านดนตรีและการขับร้องร่วมสมัย โดยคุณธชย ประทุมวรรณ นักร้องผู้มีชื่อเสียง และคุณชัยชนะ เต๊ะอ้วน นักดนตรีและวงดนตรีจากกองการสังคีต กรุงเทพมหานคร ซึ่งวิทยากรได้นำผู้เข้าร่วมอบรมฝึกปฏิบัติการเล่นดนตรีและการขับร้องในรูปแบบต่างๆ โดยนำเทคนิควิธีการในช่วงเข้ามาประยุกต์ใช้ เป็นผลให้ผู้ร่วมอบรมได้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ดนตรีและการขับร้องแบบสมัยใหม่ ไม่ใช่การทำลายจารีตที่เกี่ยวข้องกับดนตรีดั้งเดิม หากแต่เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยอนุรักษ์ของเก่าและพัฒนาต่อยอดของใหม่ควบคู่กันไป ท้ายที่สุดแล้วย่อมเกิดประโยชน์ด้านการกลมเกลียวและสร้างความจรรโลงใจเป็นสำคัญ

การจัดกิจกรรมเสวนาวิชาการและอบรมเชิงปฏิบัติการที่เกิดขึ้นถือเป็นก้าวแรกของการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในเบื้องต้นจำนวน ๓ สาขา เป็นผลให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย เกิดความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนแนวคิดและทักษะทางวิชาการ และช่วยการสร้างความมั่นคงใจให้กับศิลปินและประชาชนทั่วไป เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน ความรู้และทักษะที่ได้นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเพิ่มพูนสติปัญญาให้กับผู้เข้ารับการอบรมซึ่งสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัยเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

การเสริมสร้างพัฒนา ปรับปรุงข้อมูลความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของกรุงเทพมหานคร

นักวิชาการวัฒนธรรมกลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูลความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของกรุงเทพมหานครดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. เดือนตุลาคม ๒๕๖๓ - เมษายน ๒๕๖๔ ดำเนินการสืบค้นข้อมูลศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้ง ๙ สาขา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม และนำข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาปรับปรุงชุดข้อมูลความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เป็นปัจจุบัน

๒. เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๖๔ นำส่งข้อมูลศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้ง ๙ สาขา ที่ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงให้ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาซึ่งเป็นเครือข่ายทางวิชาการได้ช่วยพิจารณาความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๓. เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม ๒๕๖๔ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้ง ๙ สาขาตามที่คุณเชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งบันทึกและตรวจสอบข้อมูลและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องให้มีความสมบูรณ์ก่อนจัดทำรูปเล่ม

๔. เดือนกันยายน ๒๕๖๔ ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลการปฏิบัติงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ในรูปแบบบทความที่มีชื่อว่า “กรุงเทพมหานครกับพัฒนาการความก้าวหน้าด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย” และนำบทความดังกล่าวเผยแพร่ลงในสื่อออนไลน์ของส่วนวัฒนธรรม

การปรับปรุงข้อมูลศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้ง ๙ สาขา ดังสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

๑. สาขาทัศนศิลป์ นำเสนอข้อมูลผ่านบทความ โดยกล่าวถึงการเผยแพร่ผลงานด้านทัศนศิลป์ขององค์กรต่างๆ ที่มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งพิพิธภัณฑ์ศิลปะ หอศิลป์และแกลเลอรี ซึ่งองค์กรเหล่านี้ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการนำเสนอผลงานศิลปะให้สังคมได้รับรู้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยขับเคลื่อนและสนับสนุนให้ศิลปินได้มีพื้นที่สร้างสรรค์ผลงานและพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปะที่สำคัญและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร

๒. สาขาศิลปะการแสดง นำเสนอข้อมูลผ่านบทความ โดยกล่าวถึงพัฒนาการและการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยที่มีช่วงเวลาและความรู้ความสามารถของนักแสดงตลอดจนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงลีลาหรือการเคลื่อนไหวที่ต้องผสมผสานในเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ และต้องสามารถสื่อสารข้อมูลผ่านท่วงท่าในรูปแบบของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. สาขาดนตรีและการขับร้อง นำเสนอข้อมูลผ่านบทความ โดยกล่าวถึงแนวคิดดนตรีไทยเดิมที่พัฒนาสู่ดนตรีร่วมสมัย พัฒนาการของดนตรีและการขับร้องที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก เป็นผลให้เกิดดนตรีรูปแบบใหม่ที่นักดนตรีและวงดนตรีต่างพยายามคิดค้นต่อยอดให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน การสร้างสรรค์ทางดนตรีถือเป็นความหลากหลายและความรู้มรดกด้านวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งยังคงมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อเนื่องอย่างไม่สิ้นสุด

๔. สาขาวรรณศิลป์ นำเสนอข้อมูลผ่านบทความ พัฒนาการวรรณศิลป์ร่วมสมัยในสังคมไทย โดยกล่าวถึงวรรณศิลป์ในช่วงก่อนการได้รับอิทธิพลตะวันตกและหลังจากได้รับอิทธิพลตะวันตก ซึ่งในช่วงแรกงานวรรณศิลป์มักเกิดขึ้นในราชสำนักหรือกลุ่มชนชั้นสูง มีรูปแบบเป็นร้อยกรอง ต่อได้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลจากตะวันตก รูปแบบงานวรรณศิลป์จึงเปลี่ยนเป็นร้อยแก้ว มีรูปแบบ ภาษา สำนวนใหม่ๆ เกิดขึ้น และมีรายละเอียดข้อมูลที่กว้างขวางให้มีความสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์มากขึ้น

๕. สาขาสถาปัตยกรรม นำเสนอข้อมูลผ่านบทความ โดยกล่าวถึงแนวคิดและที่มาของสถาปัตยกรรมในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นหลัก เรียงลำดับตามยุคสมัยตั้งแต่ก่อนการสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานีจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน ซึ่งใช้วิธีการจำแนกตามหลักฐานประเภทสิ่งก่อสร้างสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการของงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

๖. สาขามัณฑนศิลป์ นำเสนอข้อมูลผ่านบทความ โดยกล่าวถึงศิลปะการออกแบบกับสังคมในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นทัศนคติ ความเชื่อ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนผ่านรูปสัญลักษณ์ที่สื่อแสดงถึงความงามและคุณประโยชน์ของศิลปะการออกแบบร่วมสมัย

๗. สาขาภาพยนตร์ นำเสนอข้อมูลผ่านบทความ โดยกล่าวถึงเรื่องราวภาพเคลื่อนไหวที่ปรากฏบนฟิล์มภาพยนตร์ ซึ่งเนื้อหาจะเป็นการเล่าเรื่องราวที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมทางสังคมการดำรงชีวิตในยุคเก่าและสังคมการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไม่ให้วัฒนธรรมดั้งเดิมเลือนหายไปและเป็นการพัฒนาต่อยอดโดยนำวัฒนธรรมรูปแบบใหม่เข้ามาผสมผสาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบันอย่างกลมกลืนไม่ล้ำสมัยและยังช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับตัวภาพยนตร์ด้วย

๘. สาขาเรขศิลป์และสาขาออกแบบเครื่องแต่งกาย นำเสนอข้อมูลผ่านบทความ เรขศิลป์กับการออกแบบเครื่องแต่งกาย โดยกล่าวถึงแนวทางการใช้เรขศิลป์เพื่อพัฒนาผ้าไหมบ้านคร้ว เนื่องด้วยบ้านคร้วเป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมภูมิปัญญาแหล่งสุดท้ายของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเจ้าของโรงทอได้พยายามอนุรักษ์และพัฒนาให้สูญหาย การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผ้าไหมบ้านคร้วเป็นอีกแนวทางที่จะช่วยประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนที่รู้จักผ้าไหมบ้านคร้วมากขึ้น การทอผ้าไหมมัดหมี่ลายขอพระราชทาน ที่เป็นการประยุกต์ความรู้ด้านเรขศิลป์ให้ปรากฏบนผืนผ้า ก่อให้เกิดความน่าสนใจและเป็นการช่วยสืบทอดผ้าไหมบ้านคร้วให้สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้

การเสริมสร้างพัฒนา ปรับปรุงข้อมูลศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้เริ่มดำเนินการอย่างต่อเนื่องจากการศึกษารวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนางานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ช่วยสร้างรายได้ให้กับศิลปินและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว โดยกลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ได้ดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี โดยมุ่งเน้นให้กิจกรรมต่าง ๆ มีความเกี่ยวเนื่องกับหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มีการประชุมภายในกลุ่มงานและหารือกับผู้มีความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงานให้ตรงตามนโยบายและเกิดประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาข้อมูล เพื่อเสริมสร้างพัฒนาและปรับปรุงความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สามารถศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงความรู้ให้เป็นปัจจุบัน โดยมีความเกี่ยวข้องข้องกับการดำเนินงานกับเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยตัวบุคคลและแหล่งเรียนรู้ทั้งหมด มีการดำเนินงานศิลปะที่มีความรู้แบบดั้งเดิมและความรู้แบบใหม่หลอมรวมจนเกิดเป็นผลงานศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ มีความร่วมสมัยเป็นจุดเด่น ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากรุงเทพมหานครได้พยายามส่งเสริมงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ดังจะเห็นได้จากการสนับสนุนการดำเนินงานของหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครให้เป็นพื้นที่ทางศิลปะขนาดใหญ่ เปิดโอกาสให้ศิลปิน สถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ แลกเปลี่ยน และนำเสนองานศิลปวัฒนธรรมใหม่ ๆ เพื่อมีจุดมุ่งหมายในการผลักดันให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางด้านศิลปวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกต้องเดินทางมาเยี่ยมชม ซึ่งจะเกิดผลดีในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นให้ศิลปินได้มีแรงจูงใจในการสร้างผลงานศิลปวัฒนธรรมใหม่ๆ สำหรับจัดแสดงอย่างอย่างต่อเนื่อง

นักวิชาการวัฒนธรรม กลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ได้ศึกษาเรียบเรียงปรับปรุงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไป โดยมุ่งหวังให้เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ๔ สาขา ได้แก่ สาขาทัศนศิลป์ สาขาศิลปะการแสดง สาขาดนตรีและการขับร้อง สาขาวรรณศิลป์ สาขาสถาปัตยกรรม สาขามัณฑนศิลป์ สาขาภาพยนตร์ สาขาเรขศิลป์ และสาขาออกแบบเครื่องแต่งกาย ซึ่งความรู้ทั้ง ๔ สาขา มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องข้องกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม

และวัฒนธรรมความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งศิลปินมีหน้าที่นำความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์จนเกิดเป็นงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่จะช่วยเติมเต็มจรรโลงใจ และสร้างประโยชน์ให้กับวิถีชีวิตของผู้คนตลอดจนสภาพแวดล้อมและสังคมอย่างสร้างสรรค์ และยังเป็นส่วนส่งเสริมให้งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของกรุงเทพมหานครมีพัฒนาการก้าวต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด